

Käsi takaisin käsitöihin

Onko sormenpää tunturikeroa muistuttava sormen kärkiosa, jolla töpötellään tietokoneen näppäimistöä? Mutta mikä silloin on se paljon laajempi, kynnen vastapuolella oleva tyynymäinen sormen seinämäosa, jolla pyyhkäistään esimerkiksi tietokoneen kosketusnäyttöä? Entä miksi kutsua sitä pulleaa paikkaa kämmenessä peukalon juurella, johon keskisormi ja nimetön päätyvät päälletysten sormia napsautellessa? Ja mikä kummassa on rintavyö, jonka pitäisi olla käden ja käsivarren ohella yksi yläraajan kolmesta pääosasta?

Vaikka harva osaa määritellä rystyset, moni taitaa tarkistaa niiden avulla kuukausien pituudet. Se on kutakuinkin ainoa verraten yleisenä säilynyt käden arkinen muistivirka. Kuten Richter Shermanin lumoavasta kirjasta käy ilmi, kädelle uskottiin vielä 1600-luvulla lukuisia mnemoteknisiä eli muistia kantavia tehtäviä. Helposti havaittavista ja kätevästi käytettävistä ruumiinosista oli apua myös monenlaisiin musiikillisiin, matemaattisiin ja kielellisiin muistamisiin. Nykytutkimus lujittaa ajatusta lapsilla tavallisen sormilla laskemisen edullisuudesta: ensineuvoksi otettu keino ei suinkaan tarve vaan päinvastoin saatelee abstraktimpaan tapaan mieltää luvut ja muut hienoudet. Löydös sopii yhteen sen kanssa, että käsin kirjoittamisen on havaittu olevan näppäimistön naputtelua tehokkaampaa oppimisessa. Moderni ymmärrys viittomakielistä muiden kielten veroisina on auttanut tajuamaan käsien käyttämisen yhteyksiä havaintokokemuksen hahmottamiseen ja jakamiseen.

Ei kenties pidäkään ihmetellä arveluttavimpienkaan hierontahoitojen suosiota tai povaamisen sitkeää vetovoimaa. Enemmän ällisteltävää tarjoaa nykyihmisten tietämättömyys omista käsistään. Kansalaiset osaavat yleensä asettaa käsistä lukemiset ja manipulaatioterapiat yhteyksiinsä harmittomana viihteenä ja mahdollisena oheistukena. Sen sijaan puuttuu kykyä arvioida etenkin muistamista massamäärin ulkoistavien ja kaikkea vaihdantaa määrittävien infoteknologisen vallankumouksen tuotteiden vaikutuksia yksilön ja yhteisön toimintakyvylle. Digi-intoilijat hehkuttavat kehittyvien kosketusnäyttöjen saattavan meidät vihdoon välittömään yhteyteen niin toistemme kuin omien toiveidemme ja tekemistemme kanssa. Toisaalta useat tutkijat ovat syystä huolissaan käden käyttämisen keventymisestä ja yksipuolistumisesta kaiken älylaitteilla (ja köyhillä) teettävässä tekno-onnelassamme.

Käsityöllä tarkoitetaan Luutosen sanoin ”tuotteiden valmistamista käsin tai käsityövälineitä apuna käyttäen ja näin syntynyttä tuotetta”. Kättä vain ei ole meikäläisessä perinteikkäässä ja korkeatasoisessa käsityökasvatuksessa ja -työtieteessä otettu erityistarkasteluun. Yhtä kaikki juuri käsityö esineinä, ilmiönä ja tietyt toimijat kokoavana kenttänä on käden yleisen tutkailun ja historiallisen tarinan keskipisteessä.

Olisiko käsitöiden tekijöiden, opettajien ja tutkijoiden eduksi ja iloksi perehtyä aiempaa paremmin käsiin, aina rakenteista merkityksiin? Kysymys on olennaisempi kuin oma (myönteinen) vastaukseni.

Jarkko S. Tuusvuori

Kirjallisuus

Marketta Luutonen, *Kansanomainen tuote merkityksenkantajana. Tutkimus suomalaisesta villapaidasta*. Väit. Akatiimi, Helsinki 1997.

Korbinian Moeller ym., Effects of Finger Counting on Numerical Development. The Opposing Views of Neurocognition and Mathematics Education. *Frontiers in Psychology*. Vol. 2, 2011. (Ks. [10.3389/fpsyg.2011.00328](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00328) – tark. 21/xi/14)

Martin Panelius, Risto Santti, Jarkko S. Tuusvuori, *Käsikirja*. Teos, Helsinki 2013.

Writing on Hands. Memory and Knowledge in Early Modern Europe. Toim. Carol Richter Sherman. Trout Gallery, Carlisle 2001.